

Bydgoszcz, marca 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.14.2018.RK/JDa/AJe

**Pani
Lucyna Nowakowska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Mrotecka 9
86-014 Sicienko**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Mrotecka 9, 86-014 Sicienko (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 15,16 marca 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- A.J. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 121/2018 z dnia 9 marca 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 14 marca 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Lucyny Nowakowskiej - Kierownika GOPS, asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 28 grudnia 2016 r. przyjętego Uchwałą Nr XXI/186/16 Rady Gminy Sicienko. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Rada Gminy Sicienko, Uchwałą Nr XIII/101/12 z dnia 29 lutego 2012 r. wyznaczyła GOPS do realizacji zadań nałożonych na gminę ustawą o wspieraniu rodziny.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 2 maja 2006 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 3/06 i zmienionego Zarządzeniem Nr 3/2013. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny oraz wyszczególnione zadania przypisane ustawą do realizacji.

Wójt Gminy Sicienko Zarządzeniem nr 21/12 z dnia 15 marca 2012 r., upoważnił p. Lucynę Nowakowską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Pierwszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2014-2016 przyjęty został Uchwałą Nr XXXIV/275/14 Rady Gminy Sicienko z dnia 26 lutego 2014 r.

W opracowanym dokumencie zawarto główny cel dotyczący tworzenia sprzyjających warunków do poprawy funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dezintegracji rodzin i promowanie rodzinnego stylu życia.

Drugi Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019 przyjęty został Uchwałą Nr XXIII/214/17 Rady Gminy Sicienko z dnia 29 marca 2017 r., w którym dokonano diagnozy potrzeb środowiska lokalnego i na tej podstawie sformułowano cele szczegółowe. Realizatorzy angażują się w wykonanie ww. programu. Dokument jest na bieżąco monitorowany i podlega corocznej ewaluacji.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sprawozdanie za 2016 zostało przekazane do Rady Gminy w terminie określonym w ustawie. Sprawozdanie w tym zakresie obejmuje asystenturę rodzin, dane ilościowe i jakościowe, system pieczy zastępczej oraz informacje o wsparciu specjalistycznym. Natomiast sprawozdanie za 2017 jest w trakcie

opracowywania, przedstawiono projekt. Kierownik GOPS złożyła w tym zakresie stosowne oświadczenie.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał jednego asystenta rodziny:

- p. ████████ - w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 stycznia 2015 r. do chwili obecnej.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2016 r. 18 rodzin, w tym pięć przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - w 2017 r. 17 rodzin, w tym dziewięć przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - 2018 r. 11 rodzin (do dnia 14 marca), w tym siedem przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- przy zachowaniu zasady, iż asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny posiadał wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

W zakresie czynności asystenta rodziny uwzględniono wszystkie zadania, zgodnie z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Sicienko tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent podnosił swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentuje swoją pracę poprzez: plany pracy z rodziną, kwestionariusze okresowych oceny sytuacji rodziny, karty pracy asystenta z rodziną, karty pracy z rodziną i na rzecz rodziny, sporządzane na każdy miesiąc, notatki służbowe.

Asystent rodziny dokonywał okresowych ocen sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku, co jest zgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Częstotliwość wejść w środowisko asystenta była adekwatna do potrzeb rodziny. Plany pracy nie zawierały terminów realizacji działań oraz ich przewidywanych efektów, co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną. Czas trwania monitoringu przez asystenta uzależniony jest od indywidualnej sytuacji rodziny, nastawienia rodziny do wprowadzenia zmian mających wpływ na poprawę sytuacji życiowej, funkcjonowania i radzenia sobie z wypełnianiem roli rodzicielskiej. Wejścia w środowisko były dokumentowane na karcie pracy z rodziną.

Decyzja o zaprzestaniu lub dalszej współpracy asystenta z daną rodziną podejmowana jest wspólnie z asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym i Kierownikiem GOPS cyklicznie podczas dokonywania analizy sytuacji rodziny. Zakończenie współpracy następuje na skutek braku możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej, braku efektów, braku współpracy lub w wyniku zmiany miejsca zamieszkania przez rodzinę poza teren gminy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników socjalnych, a także dzięki ścisłej współpracy z innymi służbami tj.: szkołą, służbą zdrowia, policją i środowiskiem lokalnym. Zależnie od potrzeb rodziny i sytuacji dziecka, podejmowane są stosowne działania.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W rodzinach objętych pomocą asystenta rodziny, w których występowało zjawisko przemocy zaangażowane były następujące służby: pracownicy socjalni, kuratorzy, dzielnicowi, pedagodzy, wychowawcy, pielęgniarki środowiskowe, przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ww. pracownicy służb społecznych działali w ramach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego. Podjęto następujące działania tj.: prowadzenie procedury „Niebieskiej Karty”, opracowanie i realizacja indywidualnego planu pracy z rodziną, w celu ustalenia sytuacji członków rodziny i ich problemów związanych z występowaniem przemocy oraz opracowaniem i ustaleniem indywidualnych działań i systemu kompleksowego wsparcia rodziny.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy Sicienko nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego. Gmina zapewnia miejsce i zajęcia dla dzieci w ramach prowadzonych przez Gminny Ośrodek Kultury w Sicienku świetlic i wiejskich domów kultury w 14 miejscowościach. W okresie ferii organizowane są warsztaty, wyjazdy do kina, na basen, lodowisko, jednodniowe biwaki. Na terenie gminy działa całoroczny obiekt sportowy „Orlik” w Zielonczynie, gdzie prowadzone są zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży. W czasie wakacji organizowane są kolonie dla dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Sicienko zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (prawnego, terapeutycznego, psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego, usług opiekuńczych). Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawione zostały przez Kierownika GOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Kierownika GOPS wiadomo, iż nie była prowadzona dotychczas kampania informująca środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej. Natomiast w kilku indywidualnych przypadkach podejmowane były rozmowy z mieszkańcami gminy, mające na celu podjęcia się wypełniania funkcji rodziny wspierającej. Niestety żadna z osób i rodzin nie była zainteresowana pełnieniem takiej funkcji.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 219.172,61 zł,
- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 271.699,92 zł,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 51.374,74 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej-*

Asystent rodziny współpracował z rodziną biologiczną, której dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. Uczestniczył w opracowaniu planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej oraz uczestniczył w Zespołach do spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 6 lipca 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 31 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 10 lipca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 26 stycznia 2018 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik GOPS p. Lucyna Nowakowska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Określać w każdym planie pracy z rodziną terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, zgodnie z art. 15 ust. 3 ww. ustawy. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)